

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİNDE VE DÜZ LİSEDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN İLK YARDIM BİLGİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Coşkun BAKAR

Yrd. Doç., Çanakkale Onsekiz Mart Ü. Tıp Fak. Dekanlığı Halk Sağlığı AD.

Dr. Işıl MARAL

Doç., Gazi Üniv. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD.

Özet

Amaç: Ankara Mesleki Eğitim Merkezinde ve Kalaba Lisesinde Eğitim gören çocukların ilkyardım konusundaki bilgi düzeylerinin saptanması ve karşılaştırılması bu araştırmanın amacıdır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, “Ankara Mesleki Eğitim Merkezi ve IV. Akşam Sanat Okulu (Ankara MEM)” ile düz lise olarak ifade edilen “Keçiören Kalaba Lisesi”nde uygulanmıştır. Araştırmanın veri toplama aşaması 2002 Aralık ayı içerisinde yapılmıştır. Veri kaynağı olarak anket formu kullanılmıştır. Bu formda öğrencilere temel tanımlayıcı ve aileleri ile ilgili özellikleri ile ilkyardım bilgi düzeyini ölçmeye yönelik sorular sorulmuştur. Anket uygulanmasında yöntem olarak gözlem altında görüşme tekniği kullanılmıştır.

Bulgular: Ankara MEM’deki 2015, Kalaba Lisesi’ndeki 1760 öğrenci araştırmaya katılmıştır. İncelenenlerden MEM’dekilerin %91,3’ü, Kalaba Lisesindekilerin %49,4’ü erkektir.

Ankara MEM öğrencilerinin ilkyardım bilgi düzeyi Kalaba Lisesi öğrencilerine göre daha düşük olarak saptanmıştır (İlkyardım puan ortalaması Kalaba Lisesinde $16,63 \pm 5,1$, Ankara MEM’de $13,91 \pm 5,6$). Bütün sorularda iki okul öğrencilerinin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p < 0,05$). Sadece “Soğukta donma durumunda ne yapılmalıdır?” sorusunda Ankara MEM öğrencileri arasındaki doğru cevap verenler, Kalaba Lisesi öğrencilerine göre daha fazla saptanmıştır (sırasıyla %30,0, %25,7). “Kanamayı durdurmak

için ne yapılmalıdır?” sorusuna Kalaba Lisesi öğrencilerinin %69,3’ü, Ankara MEM öğrencilerinin %46,8’i; “Elektrik çarpması durumunda ne yapılmalıdır?” sorusuna Kalaba Lisesi öğrencilerinin %80,8’i, Ankara MEM öğrencilerinin %72,4’ü; “Yakıcı maddelerle oluşan zehirlenmelerde ne yapılmalıdır?” sorusuna Kalaba Lisesi öğrencilerinin %23,4’ü, Ankara MEM öğrencilerinin %19,4’ü doğru yanıt vermişlerdir.

Sonuç: İlkyardım herkesin ihtiyacı olan bir bilgidir. Ancak, çalışma hayatında bulunan çocuklara daha da gereklidir. MEM’de öğrenim gören çıraklar için çalışma hayatındaki riskler de değerlendirmeye alınarak ilkyardım eğitimlerinin etkinliğinin gözden geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çırak, İlkyardım, Mesleki Eğitim Merkezi

Comparison and Contrast of The First Aid Abilities and Information Capacities of The Apprentices Educating in Occupational Education Center and High School

Abstract

Objective: The aim of the research is to determine, compare and contrast the first aid abilities and information capacities of the apprentices from Ankara Occupational Education Center and Kalaba High School.

Material and Methods: The study was conducted in two destinations, Ankara Occupational Education Center and Ankara MEM. Questionnaire forms are used as the source of information. Respectively, this form included basic descriptive questions and queries about the characteristics of the family along with the ques-

tions assessing the first aid abilities. "Under Observation technique" was utilized as the method of questionnaires.

Results: The 53.4% (2015) of the subjects were educating in Ankara MEM and 46.6% (1760) of them were from Kalaba High School. Furthermore, 91.3% of the Ankara MEM students and 49.4% of the Kalaba High School students were male.

Bearing in mind the results of the questionnaires, it has been determined that the first aid ability of Ankara MEM students were of lower quality than that of the Kalaba High school students ($p < 0.05$). The mean score of first aid was 16.63 ± 5.1 for Kalaba High School while 13.91 ± 5.6 for Ankara MEM. Only the question "What should be done in case of freezing under cold weather conditions?" was mostly answered correctly by the students of Ankara MEM students (respectively 30.0 %, 25.7 %). The percentages of correct answers for the question "What should be done for stopping bleeding?" were 69.3 for Kalaba High School, 46.8 for Ankara MEM; the percentages of correct answers for the question "What should be done for electricity shock situation?" were 80.8 for Kalaba High School, 72.4 for Ankara MEM; The percentages of correct answers for the question "What should be done for poisoning with caustic liquid?" were 23.4 for Kalaba High School, 19.4 for Ankara MEM.

Conclusion: As a conclusion, First Aid information is necessary for each person especially children who are working. Therefore, the practical first aid education should be circulated and generalized primarily in primary schools, then in secondary education. The sustainability of this education should be supported and encouraged. It should not be forgotten that the repetition in education provides higher percentage of accurateness and preciseness. For these objectives to be accomplished sectoral cooperation plays vital role.

Key Words: Apprentice, First Aid, Occupational Accident, Professional Education Center

Giriş ve Amaç

Yirmibirinci Yüzyılda olmamıza rağmen, geliştirmekte olan tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de çalışma hayatında çocuklar yer

almaktadır. İşyerlerinde ise çocukları bekleyen önemli sorunlar arasında iş kazaları bulunmaktadır. Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) 2001 yılı istatistiklerine göre, daimi iş görmezlikle sonuçlanan iş kazalarının %4,3'ü 19 yaş altında çalışanlarda görülmektedir (1).

Türkiye'de yapılan farklı çalışmalarda da çalışan çocuklar için iş kazalarının önemli bir sorun olduğunu gözlenmektedir. Karadağ'ın yaptığı çalışmada çırakların %48'i, Önder ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada %38,5'inin iş kazası geçirdiği saptanmıştır. Metal işkolunda yapılan bir çalışmada incelenenlerin %28,2'si iş kazası geçirmiştir. Aynı çalışmada çırakların %93,2'si ilkyardım eğitimi almamıştır (2-4).

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yaptığı 1999 yılı çocuk işgücü anketi sonuçlarına göre 6-17 yaş grubunda çalışan çocukların %1,6'sı iş kazası ya da meslek hastalığı geçirmiştir. Bu yaş grubunda ekonomik işlerde çalışan çocuk sayısı 1635000 olduğuna göre iş kazası ya da meslek hastalığı geçirenler azımsanmayacak sayıda (5).

Ülkemizde yasalar ilköğretim öncesi çocukların çalışmasını yasaklamıştır (6). İlköğretim sonrası ise çalışacak çocukların çıraklık eğitiminden geçmesi gerekmektedir. Mesleki Eğitim Kanunu sayesinde çıraklık eğitimi Türkiye genelinde kurumsallaşmıştır (6,7). Bu eğitim kapsamında çocuklara iş güvenliği ders programı içerisinde ilkyardım eğitimi verilmektedir (8).

İlkyardım bilgisi, çırak öğrenciler için bilmek zorunda oldukları en önemli bilgiler arasındadır. Kaza anında her zaman yakınlarında bir sağlık görevlisi bulunamayacağından; sadece yanlış bilgilerin yok edilmesi bile hayat kurtarıcı olacaktır. Zira kazalarda ilk bir saat hayati derecede önemlidir.

Çırak öğrencilerin ilkyardım bilgi düzeylerinin saptanması, aynı zamanda eğitim ihtiyacını da ortaya koyacaktır. Çalışan çocukların toplu halde buldukları MEM doğru bilgileri öğrenmeleri için belki de hayatlarındaki son fırsattır. Bu yüzden ihtiyaçlarına göre bir eğitim programı, çıraklara gelecekte sağlıklı bir yaşam olanağı ve kazalar sırasında yaşayabilecekleri risklerin en aza indirilmesini sağlayacaktır.

Bu araştırmanın kısa vadedeki amacı, Ankara'da bir MEM öğrencileri ile lise öğrencilerinin

ilkyardım bilgi düzeylerinin saptanması ve karşılaştırılmasıdır. Uzun vadede ise araştırmanın bulgularının hem çıraklık eğitim merkezlerinde hem de örgün eğitim veren orta öğretim kurumlarında verilen ilkyardım eğitimlerine yol göstermesi planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın popülasyonu

Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden yazılı izin alındıktan sonra araştırma, "Ankara Mesleki Eğitim Merkezi ve IV. Akşam Sanat Okulu (Ankara MEM)" ile "Keçiören Kalaba Lisesi"nde uygulanmıştır.

Ankara İli'nde 2002–2003 Eğitim döneminde 14 adet Mesleki Eğitim Merkezi'nde 9063 çırak öğrenci bulunmaktadır (MEM Genel Müd). Araştırmanın yapıldığı 2002–2003 Öğretim Yılında Ankara MEM'de öğrenim gören çırak öğrenci sayısı 2941'dir (9). Bu öğrencilerin bir kısmı düzenli olarak derslere devam etmemektedir. Veri toplama aşamasında sınıf mevcutları alınmış ve buna göre okula devam eden öğrenci sayısının 2427 olduğu saptanmıştır.

Ankara İli'nde 52'si özel, 122'si resmi genel olmak üzere toplam 174 lise bulunmaktadır (2002–2003 Eğitim öğretim yılı). Öğrenci sayısı toplam 114742'dir. Bu liselerin 84'ü düz lisedir. Düz liselerde ise 88428 öğrenci bulunmaktadır. 2002–2003 Öğretim yılında Keçiören Kalaba Lisesi'nde 1911 öğrenci eğitim görmektedir (10,11).

Araştırmada iki okuldaki tüm öğrencilere ulaşılması hedeflenmiştir. Ankara MEM'de 2015 (%83), Kalaba Lisesinde 1760 (%92,1) öğrenciye ulaşılmıştır. Ankara MEM'de öğrencilerin derslere devam problemi bulunmaktadır.

Veri kaynağı ve uygulama

Araştırmada veri kaynağı olarak Anket Formu kullanılmıştır. Anket Formu üç bölümden oluşmaktadır. Her iki okul öğrencileri için öğrencilere; birinci bölümde temel tanımlayıcı özelliklerle ilgili sorular, ikinci bölümde aileleri ile ilgili sorular ve üçüncü bölümde ilkyardım bilgi düzeyini ölçmeye yönelik sorular sorulmuştur.

İlkyardım soruları Dördüncü Akşam Sanat Okulu'nda eğitim gören aynı zamanda da çalışan

çocukların iş hayatlarında maruz kalacakları riskler düşünülerek, ilkyardım kitapları, ilköğretimde okutulan trafik ve ilkyardım kitabı ve bu konuyla ilgili yazılmış bir tezden yararlanılarak hazırlanmıştır (12–15).

Anket uygulanmasında yöntem olarak gözlem altında görüşme tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aşaması üç Halk Sağlığı Araştırma görevlisi ve 18 intern doktor tarafından yapılmıştır. Uygulama her sınıfa bir ders süresini almıştır (45 dakika). Veri toplama aşaması, Ankara MEM'de bir hafta boyunca, Kalaba Lisesinde ise bir günde tamamlanmıştır. MEM'de her gün yeni bir öğrenci grubu geldiği için araştırma bir hafta boyunca sürmüştür. Veri toplama aşaması 9–15 Aralık 2002 tarihleri arasında uygulanmıştır.

İstatistiksel analiz

Veriler bilgisayar ortamında Epi-Info Version 6.0 ve SPSS 10.0 programlarında aktarılmıştır. Analizler SPSS 10.0 programında yapılmıştır.

Ankara MEM ve Kalaba Lisesi arasında, temel tanımlayıcı özellikler, aileleri ve evleri ile ilgili özellikler ve ilkyardım sorularına verilen doğru ve yanlış cevaplar Ki-Kare analizi ile değerlendirilmiştir.

İlk yardım soruları iki şekilde değerlendirilmiştir. Birinci aşamada sorulara verilen cevaplar yanlış ve doğru olarak sınıflandırılmış ve iki okul öğrencilerinin verdikleri cevaplar arasındaki fark Ki-kare analizi ile değerlendirilmiştir. İkinci aşamada sorulara puan verilmiş ve toplam puan hesaplanmıştır. Puan verme aşamasında her doğru cevaba 2 puan, yanlış cevaba 0 puan ve zararlı yanlış cevaba –1 puan verilmiştir. Son iki sorunun zararlı yanlış bulunmadığı için sadece yanlış ya da doğru olarak değerlendirilmiştir. Daha sonra her soruya verilen puanlar toplanmış, öğrencilerin toplam ilk yardım puanı hesaplanmıştır. İki okul öğrencilerinin ilk yardım puan ortalamaları iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular

Ankara MEM öğrencileri ile Kalaba Lisesi öğrencileri arasında cinsiyet dağılımı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Çırak öğrencilerin %91,3'ü erkek iken,

Kalaba Lisesi öğrencilerinin %49,4'ü erkektir. Ankara MEM'de erkek öğrencilerin daha fazla saptanması araştırma öncesinde bilinen ve beklenen bir durumdur (Tablo-1).

Ankara MEM öğrencilerinin hepsi meslek hastalıkları ve iş kazaları yönünden sigorta kapsamındadır. Bu yüzden babanın sigortasının olup olmadığı sorgulanmıştır. Çıracak öğrencilerin %21,6'sının babasının sigortası yok iken, Kalaba Lisesinin öğrencilerinin %11,9'unun babalarının sigortası yoktur ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$) (Tablo-1).

İncelenenlere, ilk yardım ile ilgili olarak 15 soru sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar doğru ve yanlış olarak sınıflandırılmış ve her iki okul öğrencilerinin verdikleri cevaplar Ki-Kare analizi ile karşılaştırılmıştır. Bütün sorularda iki okul öğrencilerinin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$). Sadece "Soğukta donma durumunda ne

yapılmalıdır?" sorusunda Ankara MEM öğrencileri arasındaki doğru cevap verenler, Kalaba Lisesi öğrencilerine göre daha fazla saptanmıştır. Diğer sorularda Kalaba Lisesi öğrencileri arasında doğru cevap verenler, Ankara MEM öğrencilerine göre daha fazladır (Tablo-2).

İncelenenlerin ilkyardım sorularına verdikleri sorular puanlandırılmıştır (Tablo-3). Ankara MEM öğrencilerinin ilkyardım puan ortalaması $13,9\pm 5,6$, ortancası 14,0 (-5 -30), Kalaba Lisesi öğrencilerinin puan ortalaması $16,6\pm 5,1$, ortancası 17,0 (-3 - 30) olarak saptanmıştır. İki okul arasında puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$).

Ortaokulda ilkyardım ile ilgili ders aldığı ifade eden öğrenciler, Ankara MEM'de %51,3, Kalaba Lisesinde %59,9'dur. Ankara MEM'de ilkyardım dersi alan öğrencilerin ilkyardım puanı ortalaması $14,6\pm 5,4$, ilkyardım dersi almayan öğrencilerin ortalaması $13,2\pm 5,8$; Kalaba Lisesinde ilkyardım dersi alan öğrencilerin

Tablo-1: Ankara Mesleki Eğitim Merkezi ve Kalaba Lisesi öğrencilerinin temel tanımlayıcı özellikleri, 2002

	Ankara MEM		Kalaba Lisesi		p
	Sayı	%*	Sayı	%**	
Yaş Grupları					
14 ve Altı	17	0,8	129	7,4	p<0,05
15-16	457	22,8	1218	69,4	
17-18	1199	59,8	404	23,0	
19 ve Üstü	333	16,6	3	0,2	
Cinsiyet					
Erkek	1837	91,3	870	49,4	p<0,05
Kız	176	8,7	890	50,6	
Babanın Sosyal Güvence Durumu					
Var	1398	69,4	1354	77,8	p<0,05
Yok	434	21,6	208	11,9	
Bilmiyor	181	9,0	179	10,3	
Sigara İçme Durumu					
İçiyor	1000	49,8	197	11,2	p<0,05
İçmiş Birakmış	88	4,4	48	2,7	
İçmemiş	922	45,8	1515	86,8	
Alkol Kullanma Durumu					
Kullanmış	1086	54,6	442	25,3	p<0,05
Kullanmamış	904	45,4	1307	74,7	

MEM Mesleki Eğitim Merkezi

P: Ki-Kare Önemlilik Testi

*Ankara Mesleki Eğitim Merkezi'nde İlgili Soruya Cevap Veren Öğrenci Sayısı Üzerinden Alınmış Yüzdedir.

** Kalaba Lisesi'nde İlgili Soruya Cevap Veren Öğrenci Sayısı Üzerinden Alınmış Yüzdedir.

Tablo-2: Ankara Mesleki Eğitim Merkezi ve Kalaba Lisesi öğrencilerinin ilkyardım ile ilgili sorulara verdikleri doğru yanıtların dağılımı, 2002

	Ankara MEM	Kalaba Lisesi	p
	%*	%*	
İlkyardım soruları			
Kanamayı durdurmak için ne yapılmalıdır?	46,8	69,3	p<0,05
Yanık durumunda ne yapılmalıdır?	60,0	77,8	p<0,05
Kırık/çıkık/burkulmalarda ne yapılmalıdır?	63,1	72,6	p<0,05
Kol/bacak kopması durumunda ne yapılmalıdır?	48,8	58,6	p<0,05
Elektrik çarpması durumunda ne yapılmalıdır?	72,4	80,8	p<0,05
Yakıcı maddelerle oluşan zehirlenmelerde ne yapılmalıdır?	19,4	23,4	p<0,05
Doğalgaz zehirlenmesinde ne yapılmalıdır?	72,4	84,9	p<0,05
Kişinin giysisine/vücuduna zehirli madde bulaşmasında ne yapılmalıdır?	65,1	72,0	p<0,05
Güneş çarpmasında ne yapılmalıdır?	68,3	79,6	p<0,05
Soğukta donma durumunda ne yapılmalıdır?	30,0	25,7	p<0,05
Sara nöbeti durumunda ne yapılmalıdır?	25,9	31,1	p<0,05
Bayılma durumunda ne yapılmalıdır?	25,8	39,7	p<0,05
Burun kanaması durumunda ne yapılmalıdır?	21,5	29,7	p<0,05
Acil tıbbi durumda aranacak telefon numarası nedir?	87,7	90,0	p<0,05
Polis imdatın telefon numarası nedir?	94,0	97,0	p<0,05

MEM Mesleki Eğitim Merkezi, P: Ki-Kare Önemlilik Testi, * Doğru Yanıt Verenlerin Yüzdesidir.

Tablo-3: Ankara Mesleki Eğitim Merkezi ve Kalaba Lisesi öğrencilerinin ilkyardım puan ortalaması ve ortancasının dağılımı, 2002

	Okullar		p
	Ankara MEM	Kalaba Lisesi	
Ortalama±SD	13.91±5.6	16.63±5.1	p<0.05
Ortanca (Min-Maks)	14.0(-5- 30)	17.0(-3-30)	

MEM Mesleki Eğitim Merkezi

P: İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi (Student T Testi)

ilkyardım puanı ortalaması 17,2±4,9, ilkyardım dersi almayan öğrencilerin ortalaması 15,9±5,3 olarak saptanmıştır. Her iki okulda da ilkyardım dersi alan öğrencilerin ilkyardım puanı ortalaması ile almayan öğrencilerin ilkyardım puanı ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (p<0,05).

Ankara MEM ve Kalaba Lisesi'nde, incelenenlerin ilkyardım puanlarının anne ve babalarının öğrenim durumuna göre dağılımı incelenmiştir (Tablo-4). Her iki okulda da babalarının öğrenim durumlarına göre ilkyardım puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır (p<0,05). Öğrenim durumları ilköğretim ve altı olan

babaların çocuklarının ilkyardım puanlarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Annelerinin öğrenim durumuna göre ise her iki okulda da istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p>0,05).

Ankara MEM öğrencilerinin %16,0'sı (320) daha önce iş kazası geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu kazaların önemli bir bölümü (%56,7) makine araç ve gereçlerinden kaynaklanan kazalardır. Tablo-5'te iş kazası geçirme durumuna göre ilkyardım puan durumunun dağılımı görülmektedir. Daha önce iş kazası geçirenlerle geçirmeyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır (p>0,05).

Tartışma

Türkiye'de 2004 yılında yayınlanan Ulusal Hastalık Yükü-Maliyet Etkililik Çalışması (UHY-ME) Hastalık Yükü raporu sonuçlarına göre ulusal düzeyde 2000 yılında meydana gelen ölüm nedenleri arasında trafik kazaları ve düşmeler ilk 20 neden arasında yer almaktadır (16). Ölüm nedenlerinin ulusal düzeyde 0-14 yaş grubu arasındaki dağılımına bakıldığında ise ilk 20 neden arasında trafik kazalarını, kişinin kendi kendini yaralamasını, boğulmaları, düşmeleri, yanıkları ve

Tablo-4: İncelenenlerin anne ve babalarının öğrenim durumlarına göre ilkyardım puan ortalama ve ortancasının dağılımı, 2002, Ankara.

	İlkyardım puanı		p
	Ortalama±SD	Ortanca(Min-Maks)	
Ankara Mesleki Eğitim Merkezi			
Babanın Öğrenim Durumu			
İlkokul ve Altı	13.7±5.6	15.0(-3 – 30)	p < 0.05
Ortaokul ve Üstü	14.4±5.6	15.0(-1 – 30)	
Annenin Öğrenim Durumu			
İlkokul ve Altı	13.9±5.5	14.0(0 – 27)	p > 0.05
Ortaokul ve Üstü	14.4±5.7	15.0(-3 – 30)	
Kalaba Lisesi			
Babanın Öğrenim Durumu			
İlkokul ve Altı	16.2±4.9	17.0(-1 – 30)	p < 0.05
Ortaokul ve Üstü	16.8±5.2	17.0(-3 – 30)	
Annenin Öğrenim Durumu			
İlkokul ve Altı	16.5±5.1	17.0(-3 – 30)	p > 0.05
Ortaokul ve Üstü	16.9±5.2	17.0(-3 – 30)	

P: İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi(Student T Testi)

zehirlenmeleri görmekteyiz (16). Dolayısıyla, Türkiye’de yaşayan genç yaştaki insanların her türlü kaza ve yaralanmalarla karşılaşma ve yaralanma riskinin önemli bir hastalık yükü yarattığı düşünülebilir. Ancak, neredeyse tamamının önlenilebilir nedenler arasında yer aldığı düşünülürse, hem kazalardan korunma hem de kaza sırasında yapılacak etkin müdahalenin önemi ön plana çıkmaktadır. Özellikle kazanın olduğu ilk saatlerde yapılacak doğru ilkyardım müdahalelerini insanların bilmesi ve uygulayabilmesi son derece önemlidir.

Bu araştırmanın yapılmasındaki en önemli neden çıraklık eğitim merkezlerinde eğitim gören çocukların aynı zamanda çalışma hayatında olmaları nedeniyle kazalar açısından riskli grup olduklarının düşünülmesindedir. Elimizdeki en önemli veri SSK’nın 2001 yılı istatistiklerine göre

Tablo-5: Mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin iş kazası geçirme durumunun ilkyardım puan ortalama ve ortancasının dağılımı, 2002

Ankara Mesleki Eğitim Merkezi	İlkyardım puanı		P
	Ortalama ±SD	Ortanca (Min-Maks)	
Babanın öğrenim durumu			
İş kazası geçirmiş	14.4±5.3	15.0(0 – 30)	p > 0.05
İş kazası geçirmemiş	13.8±5.6	14.0(-5 – 28)	

P: İki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi (Student T Testi)

daimi iş görmezlikle sonuçlanan iş kazalarının %4,3’nün 19 yaş altındaki çalışan çocuklarda görülmüş olmasıdır (1).

İş görmezlik ve ölümlerin azaltılması amacıyla iş kazalarını azaltma çalışmalarına ilave olarak çalışanlar arasında ilkyardım bilgi düzeyini artırmak yapılması gerekenlerdendir. Sağlık Bakanlığı’nın da bu konuda çalışmaları bulunmakta olup 2004 yılında güncellediği ilkyardım yönetmeliği ile işyerlerine 20 işçide bir, ağır ve tehlikeli işler kapsamındaki işyerlerinde ise 10 işçide bir en az “Temel İlkyardım Eğitimi” sertifikası almış ilkyarımcının bulunmasını zorunlu kılmaktadır (17).

İlkyardım eğitimleri için en yaygın kurumlar ise örgün eğitim kurumlarıdır. Bu yüzden de Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim okullarında ve çıraklık eğitim merkezlerinde ilkyardım eğitimleri vermektedir (8). İlkyardım eğitimleri liselerde Sağlık Bilgisi dersleri içerisinde lise öğretmenleri tarafından verilmektedir. Ancak, bu derslerin tüm okullarda standart program çerçevesinde verilmesi çok önemlidir. Bunun için de dersler, pratik ağırlıklı olarak, mutlaka ilkyardım eğitimi almış öğretmenler tarafından ve ilkyarımcı eğitici sertifikası almış sağlık personeli gözetimi ve işbirliği içerisinde verilmesinin yararlı olacağını düşünmekteyiz.

Bu araştırmanın sonuçları bize göstermektedir ki, Ankara MEM'de daha fazla olmak üzere öğrencilerin ilkyardım sorularına yetersiz yanıt verdikleri tespit edilmiştir (Tablo-2). Ayrıca, her iki grubun toplam ilkyardım puanları hesaplanmış ve Ankara MEM öğrencilerinin puan ortalamasının daha düşük olduğu görülmüştür (Tablo-3). Mesleki eğitim merkezlerinde eğitim gören çocuklar her gün birçok kaza riski ile karşı karşıyadırlar; ülkemizde birçok konuda olduğu gibi bu konuda da kesin durumu bilemiyoruz. Bizim çalışmamızda çırakların %16'sının, farklı çalışmalarda ise %28-48'nin iş kazası geçirdiği görülmektedir (2-4). Asıl gerekli olan bu çocukların kazalardan korunmasına yönelik çalışmaların yapılmasıdır. Ancak olayın birçok boyutu ve tarafı bulunmaktadır. Dolayısıyla iş yaşamında ulusal düzeyde koruyucu önlemleri günlük yaşama geçirebilmek hiç de kolay değildir. Ayrıca konunun bu yönü bizim araştırmanın sınırları arasında bulunmamaktadır.

Bu çalışmanın bulgularından çıkarılacak en önemli sonuç çıraklık eğitim merkezinde eğitim gören çocukların kazalardan korunma ve ilkyardım konularında verilen eğitimlerin gözden geçirilmesi gerekliliğidir. Öte yandan ilkyardım eğitimleri sadece çıraklar için gerekli olmayıp diğer öğrenciler için de oldukça önemlidir. Örgün eğitim kurumlarındaki öğrencilerin yeterli eğitim almaları gelecekteki yetişkinlerin de doğru ve yeterli ilkyardım bilgileri ile donatılmasını sağlayacaktır. Böylece günlük yaşamda her gün görülen trafik, ev ve iş kazalarına insanların daha sağlıklı yaklaşmasına ve bu kazalara bağlı ölüm ve sakatlıkların azalmasına katkıda bulunacağını düşünmekteyiz.

Sonuç olarak bizim önerimiz; tüm eğitim kurumlarında pratiğe dayalı ve sürekli olarak kazalardan korunma ve ilkyardım konularında eğitimlerinin verilmesinin oldukça gerekli olduğudur. Bu nedenle öncelikle eğitim programları gözden geçirilmelidir. Daha sonra eğitimcilerin eğitimi de gözden geçirilmeli ve eğitim kurumlarının pratik eğitim verebilmek için gerekli fiziksel altyapı çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Unutulmamalıdır ki pratiğe dayalı olmayan ilkyardım eğitimlerinden istenilen sonuçları almak daha zordur. Bu eğitim programları içerisinde kazalardan korunma konusuna da ağırlıklı olarak yer verilmelidir.

Kaynaklar

1. TC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı, Yayın No:650, "İstatistik Yıllığı", Ankara, 2001.
2. Karadağ A (Yüksek Lisans Tezi), Oto Sanayi İş Kolunda Çıracak Olarak Çalışan Çocuk ve Genç İşçilerin Çalışma Koşulları, İş Kazaları, İş Güvenlikleri ve Sosyo-Ekonomik Durumlarının İncelenmesi, TC Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara,1993.
3. Önder Ö, Tabak RS, Ağır A, Kurt M, Kaplan S, Yolcu Y, "Metalden Eşya İmal Eden Atölyelerde Çalışan 12-19 Yaş Grubu Çıracak İşçilerin Geçirdikleri İş Kazaları İle Kazalardan Korunma ve İlkyardım Konusundaki Bilgilerin Değerlendirilmesi", "Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı Dergisi, Yıl:7, Sayı:4, Sayfa: 18-29, Ekim-Aralık 1997.
4. Adnan A, (Doktora Tezi), Kazaların Çevresel ve Teknik Araştırması, Metal İş Kolunda Çalışan Çırakların İlkyardım Bilgi Düzeylerinin Tespiti ve Geliştirilmesi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2000.
5. TC Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Uluslararası Çalışma Örgütü, Türkiye'de Çalışan Çocuklar 1999, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara,2001.
6. İş Kanunu, Kanun No:4857, Resmi Gazete, 10.06.2006-25134.
7. Mesleki Eğitim Kanunu (Değişik:29.06.2001-4702 K/22), Kanun No: 3308, Resmi Gazete, 19/06.1986-19139 (Değişik: Resmi Gazete, 10.07.2001-24458).
8. TC Ankara Mesleki Eğitim Merkezi ve 4. Akşam Sanat Okulu, 2000-2001 Öğretim Yılı İş Güvenliği Ders Programı.
9. TC Milli Eğitim Bakanlığı Ankara Mesleki Eğitim Merkezi ve IV. Akşam Sanat Okulu, Brifing Raporu (Genel), Ankara, 2002.
10. TC Ankara Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü, İstatistik Şubesi, Millî Eğitim İle İlgili İstatistik Bilgiler, Ankara, 2001.
11. TC Milli Eğitim Bakanlığı Kalaba Lisesi İstatistik Verileri, 2002.
12. TC Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim 8, Trafik ve İlk yardım Eğitimi, Millî Eğitim Basımevi, 1999, İstanbul.
13. Ege R, "Kaza, hastalık ve yaralanmalarda ilkyardım", Türk Hava Kurumu Basımevi, 1995.
14. Bilir N, Yıldız N, Temel İlkyardım Bilgisi (İlkyardım Eğitimcisinin El Kitabı), Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı, Ankara, 1998.
15. Atauz S, Avar AA, Gaziantep'te Çocuk İşçiliği, Nisan,2001.
16. TC Sağlık Bakanlığı, Hıfzısıhha Mektebi Müdürlüğü, Başkent Üniversitesi (2005), "Ulusal Hastalık Yükü Maliyet Etkinlik Çalışması, Hastalık Yükü-Final Raporu-", Ankara, 2005.
17. İlkyardım Yönetmeliği, Resmi Gazete 18.03.2004-25406. ●